

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Teknoloji Kullanımı: Beş Öğretmenin Yolculuğu*

Erdi ERDOĞAN**
Büket ŞEREFİ***

Atıf için:

Erdoğan, E. ve Şerefli, B., (2021). Sosyal bilgiler öğretiminde teknoloji kullanımı: beş öğretmenin yolculuğu. *Journal of Qualitative Research in Education*, 27, 232-256. doi:10.14689/enad.27.11

Öz. Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kişisel deneyimlerinin öğretim sürecinde teknoloji kullanımına yönelik etkisini incelemektir. Çalışma nitel araştırma modellerinden anlatı araştırması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya beş Sosyal Bilgiler öğretmeni dâhil edilmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında üç oturum süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde ise katılımcıların hikâyelerini oluşturmak için anlatı analizi ve katılımcı hikâyelerinden elde edilen bulguları sistematik olarak sunmak için tematik analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenim süreçlerinde teknolojik imkânlarının kısıtlı olduğu, lisans öğrenimleri sürecinde yeterli donanım erişim sağlayamadıkları ancak bu kısıtlı imkânlara rağmen mesleki hayata başladıktan sonra kendi ilgi ve merakları doğrultusunda teknoloji kullanım becerilerini geliştirebilecekleri ortaya çıkmıştır. Mesleki deneyim yılı fazla olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eksikliklerini fark etme, giderme ve iş birliği yapmada istekli oldukları böylece öğretim teknolojilerini daha etkili kullandıkları ulaşılan bir başka sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler öğretmeni, anlatı araştırması, öğretim teknolojisi.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 9.10.2020
Düzeltilme Tarihi: 26.06.2021
Kabul Tarihi: 20.07.2021

Makale Türü

Araştırma

© 2021 ANI Yayıncılık. Tüm hakları saklıdır.

* Bu araştırma, 7. Uluslararası Sosyal, Beşeri ve Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu Yazar: Kırıkkale Üniversitesi, erdidogan90@hotmail.com

*** Kırıkkale Üniversitesi, buket.serefli@kku.edu.tr

Giriş

Toplumların giderek dijitalleşmesi eğitimin günümüzdeki teknoloji temelli dönüşümünü tetiklemiş, eğitim ortamlarından öğretim süreçlerine değin birçok bileşen teknolojik etki alanına dâhil olmuş, daha özele inildiğinde etkilerden birinin de öğretmenlerin öğretim sürecini planlaması, yürütmesi ve değerlendirmesi üzerine gerçekleştiği görülmüştür (Instefjord ve Munthe, 2017; Bolick, 2017; Hew & Brush, 2007). Bu durum, öğretmen rollerinin ve öğretim uygulamalarının değişimine neden olmuştur. Böylelikle öğretmenin yönetici rolünü üstlenerek eğitim ortamlarına teknolojiyi dâhil eden bir işleyişi sağlaması gerekliliği belirmiştir (International Society for Technology in Education [ISTE], 2017; Wright ve Wilson, 2009). Bu konuda, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü de okul ve öğretmen rollerinin değişimi nedeniyle öğretmenlerden öğretim amaçlı bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanmalarına ilişkin bir beklenti oluştuğunu ifade etmiştir (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2009). Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi (National Council for the Social Studies [NCSS], 2013) tarafından da dijital çağa uyum sağlamak ve derslerde öğrencilerle bağ kurabilmek için teknolojiyi öğretim süreçlerine dâhil etmenin kaçınılmaz bir hal aldığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin öğrenci gelişimini desteklemek için bilgi ve iletişim teknolojilerini öğretim sürecine ilişkin planlamalarda, dijital materyal geliştirmede, etkili öğretimde ve öğretimin değerlendirilmesinde yetkin bir biçimde kullanmalarına yönelik de bir beklenti oluşmuştur (Özgür, 2020). Bu beklentiler, 21. yüzyıldaki eğitim anlayışının geleneksel yöntemlerden giderek uzaklaştığının, dijital teknolojilerin kullanıldığı farklı bir anlayışa evrildiğinin önemli bir göstergesidir. Ancak öğretmenlerin önünde bilgi ve iletişim teknolojisi yeterlikleri ve teknolojiyi derslerine dâhil etme noktasında önemli engeller bulunduğu için bu yeni anlayışın yerleşmesi uzun bir süreç gerektirmektedir.

Yeni eğitim anlayışının barındırdığı engeller alan yazında birinci derece ve ikinci derece engeller olarak sınıflandırılmaktadır (Ertmer, 1999; Tosuntaş, Çubukçu ve İnci, 2019; Cheng, Lu, Xie ve Vongkulluksn, 2020; Francom, 2020). Birinci derece engeller dışsal engellerdir. Bu engeller, okul kaynaklarının yetersizliği, zaman sınırlılığı, teknolojinin nasıl kullanılacağına dair eğitim eksikliği, teknik destek eksikliği ve okul yönetiminin idari desteği istenilen düzeyde verememesi gibi yetersizliklerden oluşmaktadır. İkinci derece engeller ise içsel kaynaklı olup öğretmenlerin sınıf içi teknoloji kullanımına, öğretme ve öğrenme süreçlerine ilişkin inançları ve değişime olan istekliliği gibi unsurları içermektedir. Fakat Tsai ve Chai (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada üçüncü derece bir engel daha olduğu belirtilmiştir. Araştırmacılar, öğrencilerin bireysel farklılıklarına yönelik teknoloji temelli öğretim süreci tasarlamada öğretmenlerin tasarım odaklı düşünme becerisine sahip olmaları gerekliliğini belirtip tasarım odaklı düşünme becerisinin eksikliği durumunda ilk iki engel aşılırsa da etkili bir teknoloji entegrasyonunun gerçekleşmeyebileceğini ifade etmişlerdir. Diğer bir sınıflama Hew ve Brush (2007) tarafından gerçekleştirilmiş olup bu çalışma teknoloji entegrasyonuna ilişkin engelleri altı temel kategori altında toplamıştır. Bunlar, kaynaklar (teknolojide, teknolojiye erişimde, zaman unsurunda ve teknik destekte yetersizlik) bilgi ve beceri (teknolojik ve pedagojik bilgi ve beceri yetersizliği), kurum (liderlik, okulun zaman çizelgesi ve kurum

planlamasındaki yetersizlikler), tutum ve inançlar (öğretmenlerin teknoloji entegrasyonu ve kullanımına ilişkin düşük tutum ve inançları), değerlendirme (değerlendirme süreçlerinin ve sınavların büyük bir öneme sahip olması) ve konu kültürü (kurumun yapısına işlemiş genel uygulamalar ve beklentiler) olarak sıralanmıştır.

Belirtilen tüm bu güçlükler öğretim sürecine teknolojiyi dâhil etmeye yönelik önemli ipuçları sunmaktadır. Bu ipuçları takip edilerek engellerin ortadan kaldırılması sağlanabilir. Buna ek olarak, teknoloji entegrasyonu sağlanacak dersin yapısının da uygun olması süreci daha da kolaylaştıracaktır. Sosyal Bilgiler bu noktada önemli bir avantaja sahiptir. Sosyal Bilgiler dersi dijital teknolojilerden sıklıkla yararlanmaya elverişli bir ders olarak görülmektedir (Shriner, Clark, Nail, Schlee ve Libler, 2010; Demirezen ve Keleş, 2020). Çünkü Sosyal Bilgiler dersi disiplinlerarası bir yapıdadır. Bu yapıdan dolayı Sosyal Bilgiler, birçok disipline ilişkin içeriklerin sınıf ortamına getirilmesinde kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinin içeriğinde farklı disiplinlere ait birçok somut ve soyut kavram bulunmaktadır. Bu kavramların öğrenciye kazandırılmasında öğretim teknolojileri etkili olmaktadır (Dere ve Ateş, 2020). Sosyal Bilgiler dersinin elverişli yapısından dolayı, belirlenen öğretim hedeflerine ulaşmak için çeşitli yazılımlardan dijital kameralara değin birçok dijital teknoloji ve teknolojik cihaz öğretim sürecinde işe koşulabilmektedir (Debele ve Plevyak, 2012). Ayrıca Curry ve Cherner (2016) de modern çağın bir gerekliliği olarak Sosyal Bilgiler öğretimine teknolojinin dâhil edilmesi gerekliliğini ifade etmişlerdir. Sosyal Bilgiler dersinin öğretim teknolojileri entegrasyonuna uygunluğuna rağmen buradaki temel dinamiğin Sosyal Bilgiler öğretmeninin bunu başarabilmeye yönelik inancı ve donanımı olduğu göz ardı edilmemelidir.

Tüm öğretmenlik alanlarında olduğu gibi Sosyal Bilgilerde de öğretmenin derslerine teknoloji entegrasyonunu değerlendirebilmek oldukça karmaşıktır. Bunu sağlamak için alan yazında birçok model ortaya konulmuş olsa da evrensel ölçüde kabul görmüş ve en güncel modellerden biri Mishra ve Koehler (2006) tarafından tasarlanan "Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB)" modelidir. Araştırmacılar, öğretmenlerin sadece teknoloji bilgisine sahip olmalarının yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda uygun pedagojik anlayışla ve belirli bir alan bilgisine yönelik olarak teknoloji destekli öğretim sürecinin gerçekleştirmesinin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Fakat Wilson (2003) lisans sürecinde birçok programda öğretim teknolojisi derslerinin ayrı bir ders olarak verildiğini ancak bu derslerin teknoloji, alan bilgisi ve pedagoji bağlantısını geliştirmediğini ifade etmiştir. Bunun sonucunda da TBAP modeliyle yapılan değerlendirmelerde öğretmen adayları ve öğretmenlerin yetersizlikleri ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin öğretim teknolojisi ve teknoloji entegrasyonu yeterliklerini geliştirmek uzun bir süreci kapsamaktadır. Öğretmenler bu süreçte gelişen teknolojinin yeni unsurlarını derslerine en uygun biçimde nasıl dâhil edebileceğini kavramalıdır (Kaya ve Yazıcı, 2019). Bunu sağlamak için Shin, Brush ve Saye (2019) Sosyal Bilgiler öğretim yöntemleri derslerinde teknoloji entegrasyonu ve kullanımına ilişkin yoğun deneyimler edinilmesinin gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat bu deneyimler de tek başına yeterli değildir. Buna ek olarak öğretmenlerin teknoloji kullanımı ve entegrasyonuna ilişkin pedagojik inançlarının da yeterli düzeye getirilmesi gerekmektedir (Tondeur,

Braak, Ertmer ve Ottenbreit-Leftwich, 2016). Bu konuda Yılmaz ve Ayaydın (2015) ise öğretim teknolojisine ilişkin becerinin kazandırılması için eğitim fakültelerinin fiziki olanaklarının iyileştirilmesi ve öğretim teknolojisi öğretimi noktasında donanımlı öğretim üyesi eksikliğinin giderilmesi gerekliliğini ifade etmişlerdir.

Alan-yazın incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının öğretim teknolojisine ve teknoloji entegrasyonuna bakış açılarını inceleyen farklı araştırma yöntemleriyle gerçekleştirilmiş birçok araştırmaya rastlanılmıştır. Örneğin, Ersoy ve Bozkurt (2015) sınıf öğretmenin akıllı tahta kullanma deneyimini anlatı araştırmasıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmalarında, öğretmenin kişisel ilgisi doğrultusunda teknoloji kullanım becerilerini geliştirebileceğini ve akıllı tahta kullanırken internet, elektrik altyapısı ile ilgili sorunlar yaşadığını sonuçlarına ulaşmışlardır. Yılmaz ve Ayaydın (2015), yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerine ilişkin alt yapılarını ve öğretim teknolojilerini kullanma yeterlilik algılarını inceledikleri araştırmalarında, katılımcıların lisans eğitimde aldıkları öğretim teknolojileri dersinin verimli geçmediği ve katılımcıların yarısından fazlasının kendilerini öğretim teknolojilerini kullanma noktasında yeterli gördüğü sonuçlarına ulaşmışlardır. Dere ve Ateş (2020), durum çalışması olarak yürüttükleri araştırmalarında Sosyal Bilgiler derslerinde teknolojik araç-gereç ve materyal kullanımına yönelik öğretmenlerin gözlemlerini ve tecrübelerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojiyi yakından takip ettikleri, derslerinde en çok kullandıkları aracın akıllı tahta olduğu ve teknoloji kullanıma yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Demirezen ve Keleş (2020) Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TBAP) Ölçeği kullanarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknopedagojik alan bilgisi yeterliliklerini çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojiyi kullanma konusunda kendilerini yeterli gördükleri ve cinsiyet, hizmet süresi, teknolojiye erişme imkânı değişkenlerinin TBAP yeterlilikleri üzerinde bir etkisi olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Tondeur, Braak, Ertmer ve Ottenbreit-Leftwich (2016) nitel araştırma yaklaşımıyla tasarladıkları çalışmalarında öğretmenlerin pedagojik inançları ve eğitimde teknoloji kullanımları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda pedagojik inançlar ve eğitimde teknoloji kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve eğitimde teknoloji kullanımının öğretmenleri yapılandırmacı yaklaşıma yönelttiği sonuçlarına ulaşmışlardır. Farjon, Smits ve Voogt (2019) öğretmen adaylarının lisans eğitiminin başlangıcında teknolojiyi derse dâhil etmedeki tutum ve inançlarını inceledikleri araştırmalarında, tutum ve inançların teknoloji entegrasyonu üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu, teknolojiye erişimin ise daha zayıf bir etkiye sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Shin, Brush ve Saye (2019) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının ve bir öğretim üyesinin teknolojiyle desteklenmiş bir derse ilişkin algı ve görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının çoğunun teknolojiyle desteklenmiş bir dersi yararlı buldukları, öğretim üyesinin ise derslerinde teknolojiyi teori ve uygulama arasında oluşan boşluğu doldurmak amacıyla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat tüm bu araştırmalara rağmen Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde öğretim teknolojisi kullanımını, kişisel deneyimlerine bağlı olarak anlatı araştırması deseniyle inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu durum,

önemli bir eksikliği işaret etmektedir. Sosyal Bilgiler dersi, öğretim teknolojilerinin sıklıkla işe koşulduğu bir yapıdadır. Bu nedenle, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin de öğretim teknolojisi yeterliğine sahip olma durumunun derinlemesine sınanması gerekli görülmektedir. Bu eksiklikten hareketle, bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kişisel deneyimlerinin, öğretim sürecinde teknoloji kullanımına yönelik etkisini incelemektir. Bu amaç bağlamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin erken dönem yaşantılarında (formal eğitim öncesi) teknolojiyle olan ilişkilerinde hangi yaşam deneyimleri ortaya çıkmıştır?
2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin formal eğitim sürecindeki (ilkokul, ortaokul ve lise) deneyimleri teknoloji kullanım becerilerini nasıl etkilemiştir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin lisans öğrenimi sürecindeki deneyimleri öğretim sürecine teknolojiyi dâhil etme anlayışlarını nasıl etkilemiştir?
4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimleri öğretim teknolojisi kullanımlarına nasıl bir yansımada bulunmuştur?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kişisel deneyimlerinin öğretim sürecinde teknoloji kullanımına yönelik etkisini incelediği için bir nitel araştırma modeli olan anlatı araştırması olarak tasarlanmıştır. Anlatı araştırmaları, yapılandırmacı perspektife bağlı olarak bireylerin deneyimlerini hikâyeler aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bir araştırma modelidir (Stephens ve Breheny, 2013). Anlatı araştırmaları, olayların belirlenen bir iletişim kanalı üzerinden farklı bireylerle paylaşılmasına olanak tanıyan bir anlayışa sahiptir (Ersoy ve Bozkurt, 2016). Yorumlayıcı bir yapıda olan anlatı araştırması, bireylerin anlattığı hikâyelerin içindeki önemli kesitleri ortaya çıkarır ve bunların etkilerini yorumlar (Pinnegar ve Daynes, 2006). Bu konuda, Bruner (1996) de kişisel hikâyelerin deneyimleri ortaya çıkarmada etkili bir araç olduğunu vurgulamıştır. Fakat bu deneyimler sosyo-kültürel etki alanından bağımsız değildir. Bu nedenle, katılımcıların hikâyeleri içinde buldukları sosyo-kültürel yapıdan bağımsız olarak değerlendirilmemelidir (Johnson ve Golombek, 2002). Anlatı araştırması, belirli bir süreç dâhilinde sürdürülmelidir. Bu sürece ilişkin olarak Creswell (2012, s.514), problemin tanımlanması, amaçlı örnekleme ile olguyu anlamlandıracak katılımcıların belirlenmesi, kişisel hikâyelerin toplanması, birey hikâyelerinin yeniden hikâyeleştirilmesi, araştırmanın tüm sürecinde katılımcıyla iş birliğinin sağlanması, bütüncül hikâyelerin oluşturulması ve teyit işleminin yapılmasından oluşan bir işleyişi önermektedir. Bu konuda da belirtilen işleyişe bağlı kalınarak araştırma süreci sürdürülmüştür. Anlatı araştırması, hem bireysel deneyimlerin hem de çevreyle olan etkileşimin kronolojik olarak sunulmasına olanak tanıdığı için Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojisi uygulamalarını nasıl anlamlandırdıklarını ortaya

çıkarmada araştırmanın deseni olarak belirlenmiştir. Araştırmada anlatı araştırması deseninin seçilmesiyle birlikte bireylerin çevreyle olan etkileşimi ve bu etkileşimin bireylere olan etkileri ortaya çıkarılmak istenmiştir. Böylelikle erken çocukluk döneminde başlayan ve mesleki yaşantıları kapsayan süreç çevreyle etkileşim bağlamında değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda beş Sosyal Bilgiler öğretmeni yer almaktadır. Araştırma grubunun belirlenmesinde nitel araştırmalarda sıklıkla işe koşulan amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Patton, 2014). Araştırmanın amacına uygun olarak, katılımcıların aktif bir biçimde mesleki yaşantılarına devam etmeleri, eğitim fakültesi mezunu olmaları, Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisans öğrenimini tamamlamaları, öğretim teknolojilerine ilgi duymaları, dijital araçlarla yoğun zaman geçirmeleri ve deneyimlerini gönüllü olarak paylaşma ölçütleri aranmıştır. Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların dördü özel bir eğitim kurumunda çalışırken bir katılımcı ise Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında mesleki yaşantısını sürdürmektedir. Katılımcılara araştırmacıların tanıdığı öğretmenler aracılığıyla ulaşılmıştır. Bunun için ilk olarak araştırmacılar yakın çevresindeki Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle görüşmüşlerdir. Ardından ulaşılan öğretmenlerin tavsiyesiyle aday kişiler belirlenmiş ve ölçütleri karşıladığı düşünülen kişilerle irtibata geçilmiştir. Son olarak tüm ölçütleri karşılayan beş Sosyal Bilgiler öğretmeni araştırmaya dâhil edilmiştir. Katılımcıların bilgilerinin gizli tutulması amacıyla katılımcıların deneyimleri farklı isimlerle aktarılmıştır. Katılımcılara ait tanıtıcı bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Aslıhan: Aslıhan iki yıldır Sosyal Bilgiler öğretmenliği yapmaktadır. 1994 yılında Ankara ilinde doğmuştur. İlköğretime de burada başlayan Aslıhan yükseköğretimini de burada tamamlamıştır. 2017 yılında başladığı yüksek lisans eğitimine hâlen devam etmektedir. Aslıhan kendini, öğrenmeyi ve paylaşmayı seven biri olarak tanımlamaktadır. İlgi alanları arasında biyografi temalı filmleri izlemek ile tarih ve psikoloji kitapları okumak yer almaktadır. Kendisini öğretim teknolojilerine meraklı olarak nitelendirmektedir. Ailesini teknolojiye yaklaşımda hoşgörülü olarak tanımlamaktadır.

Hakan: Hakan üç yıldır Sosyal Bilgiler öğretmenliği yapmaktadır. Kütahya'nın küçük bir ilçesinde 1994'te doğmuştur ve öğrenimine burada başlamıştır. Lisansüstü eğitimine hala devam etmektedir. Hakan, kendini "okuryazarlık konusuna önem veren ve bunu öğrencilerine de aşılama çalışan bir öğretmen" olarak tanımlamaktadır. Küçük yaşlardan itibaren kitap okuma alışkanlığı olan Hakan birkaç internet sitesinde tarih ve felsefe konuları üzerine yazılar yazmaktadır. Hobilerinin kültür turizmi, kitap okumak ve bahçe ile uğraşmak olduğunu ifade etmektedir. Kendisini teknolojik araçlara ve öğretim teknolojilerine önem veren biri olarak tanımlamaktadır. Hakan ailesini eğitime önem veren ve teknolojiye hoşgörülü bir yaklaşıma sahip olan bir aile olarak tanımlamaktadır.

Beyza: Beyza üç yıldır özel bir kurumda Sosyal Bilgiler öğretmenliği yapmaktadır. 1995 yılında Ankara ilinde doğmuştur. İlköğretimden yükseköğretime kadar öğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. Ardından yine bu şehirde lisansüstü eğitime başlamış ve halâ

devam etmektedir. Beyza en büyük hobisinin kitap okumak olduğunu ve kitap yorumlarını arkadaşlarıyla paylaşmayı çok sevdiğini belirtmektedir. Ayrıca sosyal medyada okuduğu kitapları yorumladığı bir blog hesabı vardır. Öğretim teknolojilerini derslerine dâhil etmekten memnuniyet duyduğunu belirtmektedir. Beyza ailesini teknolojiye yaklaşımda hoşgörülü olarak tanımlamaktadır.

İbrahim: İbrahim sekiz yıldır özel bir kurumda Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 1989 yılında Tekirdağ ilinde doğan İbrahim, lisans öğrenimini Ege Bölgesi'nde bulunan bir ilde tamamlamıştır. İbrahim, farklı kültürleri keşfetmeyi, kazandığı kültürel birikimi dijital araçlar yardımıyla öğrencilerine sunmayı ve özellikle Cumhuriyet Tarihi ile ilgili okumalar yapmayı çok sevdiğini belirtmektedir. Ayrıca sosyal medya üzerinden eğitim teknolojilerini ve öğretim teknolojisiyle ilgili içerik barındıran web sitelerini takip etmekten hoşlanmaktadır. İbrahim, ailesini hoşgörülü yapıda konumlandırırken teknolojiye yönelik destekleyici bir yaklaşımda olduklarını ifade etmektedir.

Umut: Umut, 12 yıldır Millî Eğitim Bakanlığı çatısı altında Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 1985 yılında Gümüşhane'nin şehir merkezine uzak bir köyünde doğmuştur. Yükseköğrenimini Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir ilde tamamlamıştır. Umut, en önemli hobilerinin Osmanlı İmparatorluğu üzerine okumalar yapmak ve farklı spor dallarıyla uğraşmak olduğunu belirtmektedir. Ayrıca öğretim teknolojisine yönelik yoğun bir ilgisi olduğunu ve bu alana yönelik sertifikalar aldığını da ifade etmiştir. Umut ailesinin geleneksel yapıda olduğunu ve teknoloji kullanımına yönelik hoşgörülü bir tavır sergilediğini dile getirmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerinin Toplanması

Araştırma verileri beş Sosyal Bilgiler öğretmeninden üçer oturumluk görüşmeler kapsamında elde edilmiştir. Görüşmelerin üç oturum olarak sürdürülmesinin temel nedeni uzun bir zaman dilimine ilişkin deneyimlerin ancak belirlenen sayıdaki görüşme kapsamında ortaya çıkarılabilecek olmasıdır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak yarı-yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Böylelikle sınırları kesin bir biçimde belirlenmiş bir soru setinden kaçınılarak süreç içinde esneklik sağlayabilen bir görüşme süreci tercih edilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken öncelikle alan yazındaki ilgili araştırmalar taranmış ve aday sorular oluşturulmuştur. Tasarlanan 37 aday soru, Sosyal Bilgiler eğitimi alanında çalışan iki alan uzmanı, bir dil uzmanı ve bir ölçme-değerlendirme uzmanı tarafından incelenmiştir. Geri dönütler neticesinde, sorulardan bazılarının binişik olduğu, bazılarının ise araştırma amacına hizmet etmeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda, görüşme formunda düzenlemeler yapılmış ve geriye kalan 25 soru araştırma sürecine dâhil edilmiştir. Veri toplama sürecinde her bir katılımcıyla üç oturum görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme oturumları arasında en az bir haftalık bir süre bırakılmıştır. Bu ara sürede, gerçekleştirilen görüşmelerde ilişkin ön analizler sürdürülmüştür. Ayrıca katılımcıların mesleki yoğunluklarına uygun olarak hareket edilmesinde de ara haftalardan yararlanılmıştır. Birbirini takip eden oturumlarda önceki oturumda gözden kaçan veya sorulmayan sorular not alınmış ve diğer oturumda

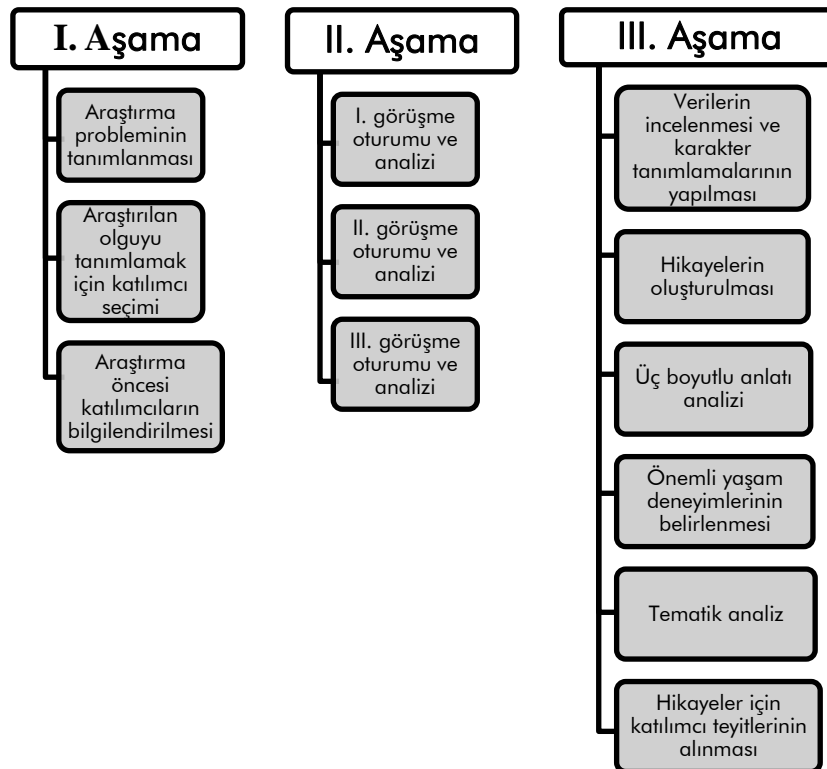
katılımcılara yöneltilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların tercihi, Covid-19 Pandemisi ve farklı illerde olmaları nedenleriyle çevrimiçi video konferans araçları yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme tarihi ve saati katılımcıların istekleri doğrultusunda düzenlenmiş olup oturumlar 20 ile 45 dakika arasında sürmüştür. Görüşme süreci, araştırmacıların notları yanı sıra ses kayıt cihazıyla da kayıt altına alınmıştır.

Araştırma Verilerinin Analizi

Verilerin analizine başlamadan önce her bir oturumun ses kayıtlarının yazıya dökümü gerçekleştirilmiştir. Yazıya dökülen veriler haftalık olarak analiz edilmiş, eksiklikler ya da değinilmeyen noktalar not alınarak bir sonraki oturumda katılımcılara yöneltilmiştir. Verilerin analizinde iki araştırmacı görev almıştır. Öncelikle bağımsız incelemeler ve kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Ardından araştırmacılar bir araya gelerek kodlamalara ilişkin karşılaştırmalar yapmışlar ve tüm kodlarda uyuma ulaşmışlardır. Verilerin elde edilmesinden sonra detaylı incelemeler gerçekleştirilmiş ve karakter tanımlamaları yapılmıştır. Ardından görüşme verilerinin düzenlenmesinde ve hikâyeleştirilmesinde Clandinin ve Connelly (2000) tarafından önerilen üç boyutlu analiz çerçevesinden yararlanılmıştır. Bu yöntem, John Dewey'in deneyim teorisini sistematik hale getiren Clandinin ve Connelly (2000) tarafından geliştirilmiş ve alan yazında kabul görmüş deneyim açıklamaya yönelik bir analiz çerçevesidir. Bu çerçevenin boyutları "sosyal etkileşim", "zaman" ve "mekân" olarak adlandırılmıştır.

Şekil 1.

Araştırma Süreci

Araştırma verileri belirtilen boyutlar ışığında incelenerek katılımcıların hikâyeleri oluşturulmuştur. Ardından verilerin sistematik bir biçimde sunulması için tematik analiz kullanılmıştır. Tematik analiz süreci Robson (2015) tarafından önerilen beş aşamalı sürece uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle verilerin elde edilmesi sağlanmış, ilk kodlar oluşturulmuş, temalar belirginleştirilmiş, tematik ilişkiler kurulmuş, birleştirilmiş ve yorumlanmıştır. Bu süreç sonucunda, "Erken Çocukluk Döneminde Teknolojiyle Tanışma", "Eğitim Yaşantıları İmkânlar ve Gelişim" ve "Sosyal Bilgiler Öğretmeni Olma Süreci, Mesleki Yaşam ve Öğretim Teknolojisi" temaları ortaya çıkmıştır. Hikâyelerin analizinin tamamlanmasının ardından araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden katılımcı teyidi alınmıştır. Araştırma sürecinin aşamaları Şekil 1'de yer almaktadır.

Araştırmada İnanırcılık, Doğrulanabilirlik ve Aktarılabirlik

Araştırmada inandırıcılığın, doğrulanabilirliğin ve aktarılabirliğin sağlanması için öncelikle veri toplama aracı için uzman görüşleri alınmıştır. Bunun haricinde, toplanan veriler katılımcılar tarafından teyit edilerek nesnellik sağlanmış ve bulgular detaylı doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Ayrıca çalışmanın amacına yönelik bir nitel araştırma deseninin kullanılması, araştırma desenine uygun veri toplama aracının tercih edilmesi, çalışma grubu seçiminin araştırmanın amacına uygun olması, çalışma grubunun özelliklerinin detaylı olarak belirtilmesi, veri toplama ve analiz sürecinin detaylı betimlenmesi gibi önlemler alınmıştır. Araştırmada ses kayıt cihazı kullanılarak veri kaybının önlenmesi, bulguların titiz bir şekilde incelenmesi, sunulması ve farklı bir araştırmacı tarafından da analiz edilerek tutarlılığın sağlanması süreci izlenmiştir. Tüm bu önlemler alınarak araştırmanın inandırıcılık, doğrulanabilirlik ve aktarılabirlik yönünden nitelikli hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Bulgular

Erken Çocukluk Döneminde Teknolojiyle Tanışma

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojiyle ilk tanışmaları erken çocukluk dönemlerinde gerçekleşmiştir. Katılımcılar bu döneme ilişkin olarak kimliklerinin oluşum döneminde teknolojiye yönelik ilgilerini, ailelerinin sağladığı teknolojik imkânları, ebeveynlerinin teknolojik cihazları kullanım durumlarını ve teknolojiye yönelik bakış açılarını ifade etmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerin erken çocukluk döneminden itibaren teknolojiye yönelik bakış açıları incelendiğinde tümünün olumlu bir bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. Özellikle bireysel merakları ve aile yaklaşımı bunu ortaya çıkaran etkenler olarak görülmektedir. Bireysel merakın öğretmenliğe başladıktan sonraki öğretim teknolojilerine yönelik yaşantıları etkileyen önemli ölçütlerden biri olduğu düşünülmektedir.

Katılımcılardan özellikle Aslıhan teknolojiye yönelik ilgisinin oldukça yüksek bir düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Bu durumun nedenlerinden biri Aslıhan'ın yeterli teknolojik imkânlarla sahip olması olabilir.

...sonrasında o yaştaki çocuklar gibi ben de bilgisayarda oldukça vakit geçiriyordum. Ortalamanın üzerinde teknolojiye yönelik bir ilgim vardı. Aslıhan

İbrahim ise teknolojiye yönelik yoğun bir merak duygusu beslediğini, böylelikle teknolojik araçlardan nasıl yararlanabileceğini sürekli değerlendirdiğini ifade etmiştir. Bu merak duygusu İbrahim'in karakter özellikleriyle ilişkilendirilebilir.

Her çocukta olduğu bizim dönemimizde de teknolojik cihazlar ve gelişmeler çok ilgimizi çekmiştir. Bu noktada, içerisinde neler olduğu, bize ne tür kazanım sağlayacağı, kullanılması ile ne tür eğlence yöntemleri bulabileceğimiz konusunda ilgimizi çektiği için sürekli bunlara yöneldiğimiz zamanlar olmuştu. İbrahim

Diğer katılımcılar olan Umut, Hakan ve Beyza da teknolojiye yönelik ilgilerinin olduğunu belirtmişler fakat bunun nedenlerini tam olarak açıklamamışlardır. Bu durum, Aslı ve İbrahim'den farklı olarak diğer katılımcıların teknolojiye genel bir ilgilerinin olduğunu ifade etmektedir.

Teknolojiye yönelik merakımız televizyonla birlikte oldukça arttı. Evimizdeki teknolojik cihazlara yönelik de ilgim vardı. Onları tamir etmeyi de seviyordum. Umut

Çocukluğumda teknolojiye yönelik ilgim gayet yerindeydi çünkü ailem de diğer ailelere göre teknolojik gelişmelere açık bir aileydi. Hakan

O zamanlar çok bilgisayar yoktu evlerde. Ben 5.-6. sınıfa giderken böyle yeni yeni başlıyordu. Bilgisayar çok garip bir şey gibi geliyordu bize. Haliyle sadece oyun için ilgimizi çekiyordu. Beyza

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, erken çocukluk dönemlerinde sahip oldukları teknolojik imkânların da deneyimlerine etki ettiğini belirtmişlerdir. Aslıhan ve Hakan ailelerinin kendilerine yeterli imkânları sağladığını ifade ederken, Umut, İbrahim ve Beyza ise teknolojiye ulaşmada kısıtlı imkânlarla sahip olduklarını söylemişlerdir.

Hakan ve Aslıhan, teknolojik imkânlarla sahip olma açısından avantajlı bireylerdir. Ailelerinin destekleriyle kendi dönemlerindeki güncel teknolojilere rahat bir şekilde ulaşabilmişlerdir. Böylelikle teknolojiyle erken yaşlarda tanışmışlar ve farkındalıklarını artırmışlardır.

Çocukluk dönemi için en büyük teknolojilerden bir tanesi telefondur. İnternet günümüzdeki kadar yaygın değildi. Bizim evimizde ben ilkököl 3. sınıfa başlarken evimizde masaüstü bilgisayar vardı. Ailemin de katkısı var tabii. Çevremize göre teknolojik olanaklarımız ortalamanın üzerindeydi diyebilirim. Hakan

Bizim dönemimizde ben teknolojiyle -yani kastımız eğer bilgisayar ve cep telefonuysa- sekizinci sınıfta tanıştım. O zaman tuşlu telefonumuz vardı. Lise döneminde de bilgisayarım oldu. Aslıhan

İbrahim, Umut ve Beyza için ise bir dezavantaj söz konusudur. İbrahim için dezavantaj ailesinin olanak tanıyamamasıyken Beyza için buldukları çevre ile ilgilidir. Katılımcıların kısıtlı teknolojik imkânlarla sahip olmaları gelecekte sergileyecekleri

teknolojik yeterliği etkilemiş olabilir. Eğer bu bireyler, Hakan ve Aslıhan gibi imkânlarla sahip olabilselerdi farklı bir gelişim özelliği sergileyebilirlerdi.

Teknolojik aletlere çocukluk dönemimizde ulaşamadığımız için sınırlı sayıda kullanma şansımız oldu. Bilgisayar, cep telefonu veya diğer teknolojik aletlere pek ulaşamadık. Bu sebepten dolayı çocukluk döneminde teknolojiyle ilişkimiz çok sınırlıydı. İbrahim.

Çevremizdeki evlerde çok fazla bilgisayar yoktu açıkçası. Böyle yeni yeni başlıyordu ben ortaokula giderken. O zamanlar telefonda falan haberimiz yoktu. Beyza.

Teknoloji açısından en kısıtlı imkâna sahip olan katılımcı ise Umut olarak karşımıza çıkmaktadır. Kırsal bir bölgede doğan ve büyüyen Umut, hem yaşadığı fiziki çevrenin hem de döneminin özelliklerinden dolayı sadece televizyonla vakit geçirebilmiştir.

Doğduğumda köye elektrik yeni gelmişti. Teknoloji çocukluğumla birlikte başlamıştı. Teknolojiye dair ilkökul dönemine kadar fazla bir şey görmedim. Evimizde sadece televizyon oldu. O da sadece tek bir kanalı gösteriyordu. Teknolojik imkânımız az olduğu için daha çok dışarıda oyun oynuyorduk. Umut

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, erken çocukluk dönemlerinde ailelerinin teknolojik cihazları kullanım durumlarının da önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bunu bir rol-model olma açısından değerlendirmişlerdir. Fakat kendileri teknolojiyle ilgilenmelerine rağmen ailelerinde aynı bakış açısının olmadığını aktarmışlardır. Sadece Hakan, ailesinin teknolojik cihazları sıklıkla kullandığını ifade etmiştir. İbrahim, Umut, Aslıhan ve Beyza ise ailelerinin teknolojik cihazları düzenli olarak kullanmayı tercih etmediklerini söylemişlerdir.

Hakan, katılımcılar arasında ebeveynlerin teknoloji kullanımı tercihleri hususunda farklı bir durumdadır. Ailesi teknolojiye ilgili ve kullanmaya heveslidir. Bu özelliğin Hakan'ın teknolojiye yönelik ilgisinin devamlılığında önemli bir etki yarattığı düşünülmektedir.

Taşrada yaşayan bir aileye göre hakikaten üst düzeydi ailemin teknolojiye ilgisi. Ailem teknolojik cihazları tabii ki kullanıyordu. Hakan

Diğer katılımcılarda ise ebeveynlerinin teknoloji kullanım durumları oldukça sınırlıdır. İlgili ebeveynler teknolojiyi ya hiç kullanmamakta ya da temel ihtiyaçlarını karşılamak için sınırlı düzeyde kullanmaktadırlar. Bu ebeveyn yapısı katılımcıların rol model alma davranışlarının sınırlı düzeyde kalmasına etki etmiş olabilir. Katılımcıların ebeveyn birikiminden yararlanamaması teknolojiye bakış açısında bir boşluk yaratmıştır.

Anne ve babam bu konuda zayıflardı. Teknoloji Türkiye'de o dönemlerde pek yaygın değildi. Ayrıca anne ve babamızın teknolojiye ilişkin fazla merakı yoktu. Ailemizden değil de daha çok kendi kendimize ve çevremizden gördüklerimizden bir şeyler öğrendik. Umut

Annem ve babam teknolojiyi kullanmıyordu. Benden bir yaş küçük kız kardeşim var. O da benim kadar kullanmıyordu. Ben ondan daha aktif kullanıyordum. Aslıhan

Ailemin çok fazla teknolojik cihaz kullanımı yoktu. Şu an bile sadece telefonları var. O zaman internete girmeyi ve bilgisayarı kullanmayı tercih etmiyorlardı. Beyza

Ailemde sadece amaca yönelik sınırlı bir kullanım vardı. Telefonu sadece iletişim için tercih ederlerdi. İbrahim

Erken çocukluk döneminde diğer bir vurgu katılımcıların teknolojiyi kullanmalarına ilişkin ailelerinin yaklaşımlarına yöneliktir. Burada, tüm katılımcılar için hoşgörülü aile yaklaşımı ortaya çıkmıştır. İbrahim, Umut, Aslıhan, Beyza ve Hakan ailelerinin teknoloji kullanımını desteklediklerini aynı zamanda da teknoloji kullanım sürecini kontrol etme gerekliliği hissettiklerini vurgulamışlardır. Bu nedenle, ebeveynlerinin bazen kullanım süresine ve amacına yönelik uyarılarda bulduklarını belirtmişlerdir.

Tüm bu benzerliklere rağmen aile yaklaşımlarında küçük farklılıklar da bulunmaktadır. İbrahim ve Umut'un aileleri hoşgörülü olmasına rağmen çocuklarına uyarılarda bulunmayı da sürdürmüşlerdir. Bu durum, denetleyici bir rolün de ebeveynler tarafından benimsendiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

...birtakım uyarılara maruz kalıyorduk. Çocukluğun getirdiği merakla teknolojik cihazlarla sürekli vakit geçirmeye çalışıyorduk. Yeni bir şey öğrenmek ve keşfetmek için bunu yapıyorduk. Ancak dediğim gibi ailemiz bu konuda ılımlı ama biraz da uyarıcı bir durumdaydı. İbrahim

Teknolojiye sınırlı erişimimiz olsa da televizyon izledik. Ailemiz buna bir şey demezdi. Fakat televizyonla çok fazla vakit geçirdiğimizde ailem rahatsız olurdu, uyarırlardı. Umut

Aslıhan, ailesinin teknolojiyi kullanmasına yönelik olumlu bir bakış açısı sergilediğini belirtmektedir. Fakat Umut ve İbrahim'in ailelerine göre ailesinin kullanım süresine yönelik daha katı bir tavır sergilediğini ifade etmiştir.

Teknolojiyi rahat bir şekilde kullanıyordum. Ailem bunu destekliyordu, olumlu bakıyordu. ...Ailem teknolojiyle fazla vakit geçirdiğimde, annem ve babam kızıyordu o dönemde. Aslıhan

Beyza ise ailesinin bilgisayar kullanımına farklı internet kullanıma farklı bir yaklaşım sergilediğini vurgulamıştır. Ailesinin internet kullanımını farklı değerlendirdiğini belirten Beyza, ailesinin denetleyici özelliklerine de vurguda bulunmuştur.

Tek başına bilgisayar pek tedirgin etmiyordu ama internet işin içine girince anneler biraz tedirgin olmaya başlıyorlar. Bana "hangi sitelere giriyorsun", "bilgisayarda neler yapıyorsun" gibi sorular soruyorlardı. Çok aşırı bir sert tutum sergilemediler ama yine de dikkat ediyorlardı. Beyza

Hakan'ın ailesi ise tüm hoşgörülü yaklaşımlarına karşın çocuklarının günlük kullanım süresini aştığı durumlarda teknoloji kullanımına ilişkin müdahalelerde bulunmuşlardır. Bu durum, Hakan'ın günlük kullanım süresine bir sınır getirmemesinden ve teknolojiyi amaç dışı yoğun bir şekilde kullanmasından kaynaklanmaktadır.

O dönem koşullar günümüzdeki gibi değildi. Bilgisayar başında ben sürekli oyun oynuyordum. Bilgisayar kendi odamdaydı ve bazen kullanım süresini abartabiliyordum. Bu yüzden ebeveynlerim sınırlama getiriyorlardı. Hakan

Eğitim Yaşantıları, İmkânlar ve Gelişim

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hikâyeleri incelendiğinde, ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimleri sürecinde okullarında sahip oldukları teknolojik imkânların birbirinden farklı olduğu anlaşılmıştır. Katılımcılar, baskın bir biçimde ilkokul düzeyinde çok kısıtlı bir

imkâna sahip olduklarını, ortaokul ve lise öğrenimi sürecinde ise kısıtlı teknolojik imkânların gelişmeye başladığını ifade etmişlerdir.

İbrahim ve Hakan'ın formal eğitim sürecindeki deneyimlerinde köyde yaşamalarının önemli bir etkisi bulunmaktadır. İki öğretmen de köydeki ilkokulda teknolojik donanımın oldukça sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat ortaokulda bu durumun değişmeye başladığını belirtmişlerdir. Bu durum, kırsal yerleşim alanlarındaki eğitim imkânlarının bireylerin teknolojiye yönelik deneyimlerinde bir dezavantaj yarattığı şeklinde yorumlanabilir.

Ben okula köy ilkokulunda başladım. Sınıflarımızda televizyon dahi yoktu. Sonunda ben evimizde olan küçük bir televizyonu okula götürmeye çalıştım. Ortaokula ilçede devam ettiğim için köy ilkokuluna göre oldukça ileri düzeydeydi. Her sınıfta televizyon vardı. Bunun dışında bilgisayar derslerinde kullandığımız bilgisayarlarımız da vardı. Hakan

İlkokul sürecinde teknoloji eğitim hayatında çok az kullanılıyordu diyebilirim. Teknoloji olarak o dönemde tepegözden bahsedebilirim. O da çok nadir kullanılıyordu. Köy okulunda ilkokul tamamladığım için imkânlar kısıtlıydı. Ortaokul döneminde ise biraz daha yaygın olarak özellikle Sosyal Bilgiler derslerinde kullanıyorduk. Bilgisayar dersimiz vardı. Sınırlı sayıda bilgisayarla bir şeyler öğrenmeye çalışıyorduk. Liseye geçtiğimizde teknolojiyi daha aktif olarak kullanmaya başladık. Bu sefer bilgisayar laboratuvarında daha çok derslerimiz olmaya başladı. Yine tarih ve coğrafya derslerimizde slayt gösterilerini kullandık. Bilgisayar her sınıfta olmadığı için ihtiyaç duyduğumuz derslerde sabit bilgisayar sınıflarına gidip derslerimizi orada işliyorduk. Projeksiyon aletleri de sınırlı olduğu için genellikle sırayla bilgisayar ekranından ilgili bilgilere, görsellere ve verilere bakıyorduk. İbrahim

Umut, kırsal bir yerleşim yerinde yaşamasına rağmen fiziki çevrenin etkisinden ziyade okula başladığı dönemin özelliklerinden dolayı teknolojiye formal eğitim sürecinde ulaşmada güçlükler çektiğini belirtmiştir. Bu bulgu, dönem şartlarının formal eğitim sürecinde teknolojiye yönelik edinilen deneyimlerde bir dönüm noktası olduğu şeklinde yorumlanabilir.

90'lı yıllar benim eğitim gördüğüm yıllardı. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimde teknolojiye dair aslında bir şey görmedik. Sınıflarımızda hiçbir şey yoktu. Okulda dersler klasik yöntemlerle öğretmenler tarafından işleniyordu. Sadece kitaplarımız vardı. Umut

Beyza ve Aslıhan ise formal eğitim sürecinde teknolojiye yönelik deneyimler edinme noktasında daha avantajlı bir durumdadırlar. Çünkü dönemlerinde ülke genelinde yaygın olan teknolojik cihazların sınıflarında da bulunduğu görülmektedir. Böylelikle deneyimlerinin daha zenginleştiği söylenebilir.

Okullarımızda bilgisayar dersimiz vardı. O zaman işte bilgisayar laboratuvarımız oluyordu. En fazla iki öğrenciye bir bilgisayar düşüyordu. Ama şu anki gibi değil tabii. Eski kasalı bilgisayarlardan vardı. Onun dışında pek bir teknoloji görmedik okullarımızda. Beyza

İlkokulda sınıfta televizyon vardı. Bazen çizgi film izlediğimizi hatırlıyorum. Ama sınıflarda tepegöz, projeksiyon yoktu. Bir tane salon vardı, projeksiyon odası. Derslerde bazen oraya iniyorduk. Ortaokulda okulumuzda bilgisayar laboratuvarı vardı. Haftada bir bilgisayar dersi oluyordu. Lisede de belirli sınıflarda projeksiyon vardı. Çok nadir gidiyorduk bu sınıflara. Aslıhan

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin lisans sürecine kadar olan eğitim yaşantılarında teknoloji kullanımının ve teknolojik donanım imkânlarının derse yönelik bakış açılarında bazı katılımcılar için dikkat çekici değişiklikler gerçekleştirdiği ve teknoloji yeterliklerine etkilerde bulunduğu bazıları için de sınırlı bir etki yarattığı ortaya çıkmıştır.

Formal eğitim sürecinin katılımcıların teknolojiye yönelik bakış açılarını ve teknolojik yeterliklerini geliştirme noktasında katılımcılardan en dezavantajlı durumda olanın Umut olduğu görülmektedir. Dönemsel özelliklerden ve öğretmenlerinin güncel teknolojilere daha yeni ilgi göstermeye başlamalarından dolayı dezavantajlı durumun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Teknolojik donanım açısından bizim dönemimiz oldukça kötüydü. Bilgisayar teknolojisi yeni yeni geldiği için öğretmenlerimizin de bu konudan haberdar olması zordu. Tebeşirli tahtalarda eğitim gördük biz. Maalesef teknoloji bizim okuduğumuz dönemde sınıflarımızda yoktu. Pek bir şey öğrenemedik. Umut

İbrahim ve Hakan ise lisans eğitimine kadar olan formal eğitim sürecinin kendilerine teknoloji açısından sınırlı bir etki yarattığını düşünmektedir. Bu değerlendirmenin temelinde sınıf içinde kullanılan teknolojilerin yetersiz olması ve öğretim sürecinin etkili bir şekilde sürdürülmemesi olduğu söylenebilir.

Derslerde teknolojiyi çok fazla kullanamadığımız için çok fazla bir şey öğrenemedik. Belki bilgisayar nasıl kullanılır, slayt nasıl düzenlenir gibi bazı konularda gelişigüzel bilgi edinebildik. Eğitim amaçlı veya diğer bilgilere ulaşma açısından pek bir katkısı olmadı. Ama kişisel merakımdan dolayı bu konuda bizi daha istekli yönlendirdi. İbrahim

Sınıfta teknoloji kullanımı bende büyük bir etki yaratmadı. Çünkü evimde küçük yaşlardan itibaren vardı. Okulda sadece belirli saatlerde onlara ulaşabiliyordum ama eve geldiğimde her zaman ulaşabilecek durumdaydım. Derste kullanımında da günümüzdeki kadar gelişmiş teknolojiler olmadığı için dikkat çekicilik yönünden katkısı olmuştur tabi ama belirli düzeyde. ...Ortaokul ve lisede aldığım dersler katkı sağladı. Bilgisayarın donanımlarını, Microsoft'u, Word'ü, PowerPoint'i, Excel'i kullanmaya kadar katkı sağladı. Hakan

Teknolojik yeterlik ve teknolojiye yönelik bakış açısı kazandırma hususunda Aslıhan ve Beyza diğer katılımcılardan farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. İki katılımcı, ilkokul, ortaokul ve lise öğrenimlerinde kullanılan teknolojilerin kendilerinde geliştirici bir etki yarattığını ve derslere olan bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu durum, yeterli teknolojik imkân sağlanması ve bu teknolojilerin öğretim sürecinde etkili biçimde kullanılmasının öğrenci kapasitelerinde ve bakış açılarında geliştirici bir etki yaratabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Teknolojinin kullanılması güzeldi. Seviyordum projeksiyon odasına inmeyi. Orada daha çok görsel olduğu için daha keyifli geçiyordu ders. Lisede coğrafya öğretmenimiz projeksiyon odasına götürdüğünü hatırlıyorum. Yani coğrafya dersini zaten seviyordum ama projeksiyonla olan ders daha da sevmeme katkı sağladı diyebilirim. Daha aktif olduğumu düşünüyordum. ... Ortaokulda projeksiyonun nasıl yansıtma yaptığını öğrenmiştim. ... O dönemler teknoloji çok kullanılmıyordu ama bilgisayar dersinde öğretmenimiz bize Word programını vb. öğretti. Aslıhan

Bilgisayar programlarından Word vardı en başta kullanmaya başladığımız. Ufak tefek onları kullanmayı öğrendik. Tabi sonra üniversite zamanında bunları geliştiriyoruz ama ilk adımlarını aslında ilkokul ve ortaokulda öğrenmiştik. Aynı şekilde slayt programları vardı PowerPoint gibi.

...Derse kattıkları noktasında ise eğlenceli geliyordu o zamanlar. Sadece kitaba bağlı işlemekten ziyade bilgisayardan açalım, öğretmenimiz sunum yapsın ya da biz yapalım. Bütün öğrencileri motive eden bir şeydi. Ayrıca teknoloji kullanımına dair biraz daha bilinçli olmamızı sağladı bence. Beyza

Sosyal Bilgiler Öğretmeni Olma Süreci, Mesleki Yaşam ve Öğretim Teknolojisi

Lisans dönemi, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojisi yeterliklerinin geliştiği bir dönemdir. Planlı yaşantılar yoluyla sürdürülen bu süreçte kritik noktalardan biri katılımcıların sahip oldukları teknolojiler ve bunları kullanma biçimleridir. Bu açıdan bakıldığında, katılımcılar arasında önemli farkların olduğu görülmektedir.

Lisans öğreniminde dönemselsel olarak teknolojik araçların yeni gelişmeye başlamasından dolayı katılımcılar arasında en dezavantajlı durumda olan kişi Umut olarak ortaya çıkmıştır. Umut, lisans öğreniminde bir iletişim aracı hariç herhangi bir teknolojik cihaza sahip değildir. Bu eksikliğin, öğretim teknolojisi yeterliği yönünden lisans dönemini verimsiz kıldığı söylenebilir.

Ben 2002 yılında üniversiteyi kazandım. Birinci sınıftayken tuşlu telefonum vardı. Yalnızca haberleşmek için kullanıyorduk. İnternet kullanımı yoktu. Kişisel olarak bilgisayarım ve internetim olmasa da birinci sınıftan itibaren internetle daha sık karşılaşmaya başladık. İnternet kafelerde ihtiyacımızı gideriyorduk. Bunu da sadece oyun oynama amaçlı olarak gerçekleştiriyordum. Umut

İbrahim de lisans öğreniminde diğer katılımcılara göre daha az teknolojik cihaza sahiptir. Fakat İbrahim'in belirttiklerinde dikkat çeken nokta bilinçli bir kullanım amacına sahip olmasıdır. Bu bilinç, İbrahim'in lisans sürecinde öğretim teknolojisine yönelik alt yapısını oluşturmasına önemli bir katkı sunmuştur.

Düşündüğümde aklıma ilk olarak tuşlu cep telefonu geliyor. Üniversite döneminde daha etkin olarak kullanılıyordu. Bunun dışında, eğitim hayatıma başladığım için ve gerçekten bana faydalı olacağını düşündüğüm için ailemi dizüstü bilgisayar almaya ikna etmişim. Cep telefonumun akıllı telefon olmamasından ve internet kullanımı da sınırlı olmasından dolayı teknolojiyi eğitim sürecimizde kullanmamız daha çok dizüstü bilgisayarla oldu. Dizüstü bilgisayarda derslerle ilgili videolar izliyordum, araştırmalarımı gerçekleştiriyordum, derslerimle ilgili yazılar bulup okuyabiliyordum, derslerime hazırlık yapıyordum. Açıkçası lisans sürecimde çalışmalarımın çoğu dizüstü bilgisayar üzerinden yürüyordu. İbrahim

Aslıhan ve Hakan ise dönemlerinin gerektirdiği teknolojik cihazlara sahip durumdadırlar. Kendileri bu cihazları, akademik gelişimleri için kullanmaktadırlar. İki katılımcı da gerek haberleşme gerek ödev hazırlama gerekse araştırma yapma amaçlarıyla teknolojik cihazları kullanmışlardır. Bu durumun katılımcıların öğretim teknolojisi yeterliklerine olumlu bir etkide bulunduğu söylenebilir.

Üniversite birinci sınıfın sonunda akıllı telefon aldım. Sosyal medyada Facebook, Twitter, Instagram üyeliğim oldu. Zaten masaüstü bilgisayarım da vardı. Sonra dizüstü bilgisayar da aldım. ...Özellikle dizüstü bilgisayardan çok yararlandım. Tabi akıllı telefonu da yadsıyamayız. Özellikle birbirimizle iletişime geçmek için Whatsapp grupları oluşturuyorduk. Dizüstü

bilgisayardan da ödevlerimi gerçekleştiriyordum. Word, Excel ve PowerPoint kullanıyordum bunları yapmak için. Onun dışında tüm internet araştırmalarımı oradan yapıyordum. Aslıhan

Üniversiteye başladığım ilk sene bir dizüstü bilgisayara sahiptim. Ayrıca akıllı bir telefonum da vardı. ...Bilgisayardan tabii ki yararlanıyordum. Hem sosyal paylaşım açısından notlarımızı paylaşabileceğimiz platform oluyordu, aynı zamanda telefonumuzdan whatsapp gruplarından haberleşme olarak yararlanıyorduk. Lisans sürecinde bunlardan çok yararlandık. İkisinin de olmadığını düşündüğümde hakikatten bazı şeyleri yapamayabilirdik. Bilgisayar ve telefonun lisans hayatımdaki yeri çok önemlidir. Hakan

Beyza, gerekli teknolojik cihazlara sahiptir. Fakat Beyza'nın temel sorunu kullanım amacına yöneliktir. Burada bir gölge kullanım durum ortaya çıkmıştır. Her ne kadar gerekli teknolojik cihazlara sahip olsa da akademik gelişimi için bunları verimli kullanamamıştır.

Lisans sürecinde akıllı telefonum vardı bir de tablet bilgisayarım vardı. Aileme üniversiteyi kazandığım için aldırılmıştı. Dizüstü bilgisayardan ziyade tabletler o dönem herkesin elindeydi. Hoşumuza gidiyordu taşımak. ...Genellikle cihazlardan açıklanan notları öğrenmek ve dersimize giren hocaların sordukları soruların cevaplarını öğrenmek için kullanıyorduk. Beyza

Lisans öğrenimi sürecinde diğer önemli bir vurgu alınan dersler üzerine gerçekleşmiştir. Öğretmen adayı olunan bu dönemde öğretim teknolojilerine yönelik etkili bir eğitim sürecinin olması gerekmektedir. Fakat katılımcıların hikâyeleri incelendiğinde teknoloji temelli derslerin etkili olarak sürdürülmediğine ulaşılmıştır. Bu durum katılımcılar üzerinde önemli bir etki bırakmıştır. Bilişim teknolojileri ve öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı derslerinin yıllardır süre gelen temel programlar ve basılı materyaller üzerinden sürdürüldüğü belirlenmiştir. Hem çeşitli öğretim teknolojisi programlarının hem de Web 2.0 araçlarının kullanılmayışı katılımcıların öğretim teknolojisini kullanabilme yeterliklerinde önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

Özellikle Umut, lisans öğreniminin öğretim teknolojisi yeterliğini sağlama açısından elverişsiz olduğunu belirtmektedir. Bunun temel nedeni olarak da öğretim üyelerinin yeterli donanıma sahip olmaması gösterilmektedir.

Lisans sürecinde bilgisayar dersinde genellikle bilgisayar kullanımı ve bilgisayarda olmazsa olmaz diyebileceğimiz programları yükleme, kurma ve kaldırma gibi işlemlerin eğitimini aldık. Ben okulda olmasa da dışarıdan kursla bilgisayar sertifikası aldım. 3. sınıfta sanırım öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersi vardı. Biz bu derste sadece materyal hazırladık. Biz daha çok basılı materyallerle ilgili bir şeyler hazırladık. ...Lisans süreci öğretim teknolojisini kazanmada çok etkili değildi. Öğretim üyelerimiz de bu konuda yeterli donanımda değildi. Kendi imkânlarımızla bir şeyler yapmaya çalıştık. Ama kendi imkânlarımız yerine lisans sürecinde kendimizi geliştirebilseydik şimdi daha farklı olurdu. Umut

Hakan ise lisans öğrenimi döneminde teknolojiyle ilgili aldığı derslerin seviyesinin düşük olduğuna ve derslerin amacına yönelik gerçekleştirilmemesine vurgu yapmaktadır. Hakan'ın ifade ettiklerinden çıkarılacak sonuçlardan biri, lisans öğreniminde aldığı derslerin öğretim teknolojisi yeterliğine katkı sağlamadığı şeklindedir.

Lisans birinci sınıfta bilgisayarla ilgili bir ders aldık. Bilgisayar laboratuvarında işledik dersleri. Excel'den, Word' ten ve PowerPoint' ten sunular hazırlayıp bunların nasıl kullanıldığına baktık. Sanki ortaokul ve lisedeki bilgisayar dersinin devamı gibiydi. ...Öğretim teknolojisi ve materyal

tasarımı dersinde böyle teknolojiye yönelik bir materyal tasarımı yapmadık. Bu derste teknolojiyle ilgilenmeyen bir hocamızın olması bir etken miydi? Bilmiyorum. Bu derste daha çok herkes sunum yaptıktan sonra bir tane basılı materyal tasarladı. Hakan

İbrahim'in lisans öğrenimi sürecinde aldığı "Bilişim Teknolojileri" ve "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı" derslerini birbirinden ayırması dikkat çekicidir. Bilişim Teknolojileri dersinin kendisine önemli bir geliştirici etki yarattığını düşünmektedir. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersinin ise kendisinde dikkate değer bir etki yaratmadığını vurgulamaktadır.

Bilişim teknolojileri dersi doğrudan okullarda öğretmenlik yaparken kullanabileceğimiz şeyleri içeriyordu. Hocalarımız bilinçli olduğu için bize kalıcı bilgiler aşılamaya çalıştılar, bizde bir teknoloji merakı uyandırdılar. Edindiğimiz bilgilerle slayt hazırlamayı, site kurmayı, sitede bazı bilgiler paylaşmayı, hangi sitelerin güvenilir veya güvenilir olmadığını, program kullanarak öğrencilere soru hazırlamayı, sorulara verilen cevapları sistem üzerinden kontrol etmeyi neredeyse öğretim teknolojilerine ilişkin her şeyi bilişim teknolojileri dersinde öğrendim. ...Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersinde daha çok basılı materyallere odaklanıldı. Bu derste teknoloji ile çok iç içe değildik. İbrahim

Aslıhan ve Beyza'nın vurguları ise oldukça benzerdir. İki katılımcı da lisans öğrenimi sürecinde benzer işlemlere sahip dersleri almışlardır. Bu derslerin her ne kadar yeterli olmasa da gelişimlerinde bir iz bıraktığı görülmektedir. En azından "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı" derslerinde dijital bir materyal geliştirilmesi önemli görünmektedir.

Üniversitede sınıfımızda ilk dönemlerde projeksiyon vardı. Daha sonra akıllı tahta yapıldı. Derslerde bunlardan video izliyorduk. Belgesel izliyorduk. Hocalarımız PowerPoint' ten slaytlar gösteriyorlardı. Biz de neredeyse her ders için sunu hazırlıyorduk. ...İlk senemizde bilgisayar dersimiz vardı. Word, Excel ve Powerpoint'i burada öğrenmiştik. Sonra öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersinde bilgisayar ortamında kitap hazırladık. Sonra o kitabı bastırdık hatta. Onun dışında net bir şey hatırlamıyorum. Aslıhan

Sınıflarımızda akıllı tahta ve bilgisayar vardı. Akıllı tahtadan hem bizler hem de hocalarımız yararlandı. Sunuma dayalı bir lisans hayatımız vardı. ...Birinci sınıfta bilgisayar dersini gördük. Derse Word gibi daha basit programlarla başladık sonra farklı bir sunum programı olan Prezi'yi gördük. Excel ve PowerPoint gördük. ...Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersimiz de vardı. Herkes bir materyal ürettiyordu. Ben de dijital bir dergi tasarlamıştım. Sunumların sonunda hep bir etkinlik yapma durumu vardı bizde. Bunun için çocukların eline kâğıt vermek yerine bilgisayarda bir oyun gibi şeyler hazırlayıp etkinlik tasarlıyorduk. Bu derste web sitesi hazırlayan arkadaşlarımız da vardı. Beyza

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerini kullanma ve derslerine dâhil etme sürecindeki en önemli kırılma noktası mesleki yaşantılarının başlamasıdır. Katılımcılar, mesleki yaşantılarında da eksiklerini giderip öğretim teknolojisi kullanım becerilerini geliştirebilmektedirler. Bu süreçte, gerek kendi istekleri doğrultusunda gerekse kurumlarının desteğiyle öğretim teknolojilerine yönelik eğitimlerden yararlanabilmektedirler. Katılımcı ifadelerinde özellikle yaşı daha büyük olan öğretmenlerin genç öğretmenlere göre öğretim teknolojisi yeterliklerini geliştirmek amacıyla daha fazla çaba sarf ettiklerini belirtmeleri dikkat çekicidir. Bu bulgu, bazı öğretmenlerin gelişimlerini durağan bir sürece soktuklarının bazılarının ise gelişimlerinin devam etmesine önem verdiklerinin açık bir göstergesidir.

İbrahim ve Umüt, yaşları daha büyük olmasına rağmen diğer katılımcılara göre gelişimleri için önemli bir çaba sarf etmektedirler. Gerek dışarıdan kurslar, gerek hizmetiçi eğitimler gerekse sosyal medya araçları üzerinden öğretim teknolojisi yeterliklerini geliştirmeye çalışmaktadırlar.

Öğretmenlik sürecinde öğretim teknolojisiyle ilgili kurslara katıldım. Halk eğitim merkezinin oluşturduğu kurs vardı, ona katılmışım. Bunun dışında tablet eğitimi kursuna da katıldım. Bu tarz etkinliklere olabildiğince katılmaya çalıştım. Kendimizi sürekli güncel tutmamız gerekiyor. Ne tür yöntemler kullanılıyor, okulda hangi siteleri kullanabiliriz. Bunlar hakkında bilgi edindim. Tabletlere geçecek olursak hangi uygulamaları sınıfımızda kullanabiliriz, tabletle eğitim nasıl olmalıdır, öğrencilere yönelik nasıl testler hazırlarız, bu testleri nasıl analiz ederiz vb. konularda bilgiler edindim. ... Öğretim teknolojileri adına birçok video yer alıyor internette özellikle Youtube aracılığıyla bunları takip ediyorum. Özellikle teknoloji ve eğitimi bağdaştırmak için Twitter'ı çok kullanıyorum. Twitter'da yer alan özellikle eğitimle ilgilenen uzman kişilerim yaptıklarını takip ediyorum ve yazdıklarını okuyorum. Bunlar teknolojiyi derslerimize aktarmada çok büyük katkı sağlıyor. Ayrıca Facebook ve Instagram'dan da bazı kişileri takip ediyorum. İbrahim

2017 yılında bulunduğum ilde "Bilişim Teknolojileri" kursu açıldı. Bu kursa istekli olanlar katıldı. Bir ay devam etti bu program. Ben ilgim olduğu için kursu almayı faydalı gördüm. İçeriğinde FATİH projesiyle alakalı, akıllı tahtaların düzenlenmesi ve kullanımı gibi önemli şeyler gördük. Bu kurs sonrasında videolarımı kırpıp istediğim hale getirebiliyorum, akıllı tahtamı kimseye ihtiyaç duymadan kullanabiliyorum. ... Hizmet içi eğitimde öğretim teknolojisiyle ilgili eğitim var mı diye baktığımda bir şey göremiyorum. Olsa katılmak için çaba sarf ederim. Kendi çabamla bir şeyler öğrendim. Merakımdan dolayı öğretim teknolojisini aktif olarak kullandığımı düşünüyorum. Umüt

Aslıhan, öğretim teknolojisi yeterliği için herhangi bir kursa ya da eğitime katılmamasına rağmen sosyal medya aracılığıyla gelişimini desteklemeyi sürdürmektedir. Yüksek lisans yapıyor oluşu da gelişime önem verdiğinin bir göstergesidir.

Öğretmenliğe başladıktan sonra herhangi bir kurs ya da hizmet içi eğitime katılmadım. Göreve başlamadan önce ücretli öğretmenlik yapıyordum. O dönemde yüksek lisans yapıyordum, vakit sorunundan dolayı katılamadım. Fakat Youtube'da ve Instagram üzerinden öğretim teknolojisine yönelik takip ettiğim kanallar ve hesaplar var. Aslıhan

Hakan ve Beyza ise öğretim teknolojisi yeterliği gelişimi adına yeterli çabayı göstermemektedirler. Bu durumun nedeni olarak da kurumlarının olanak sunmamasını ve kendilerini yeterli görme durumlarını belirtmişlerdir. Fakat bu düşünce yapılarının bireysel eksikliklerini görmelerine engel olduğu düşünülmektedir.

Göreve başladıktan sonra öğretim teknolojileriyle ilgili bir eğitime dâhil olmadım. Kendimi yeterli gördüğüm için ve yaşımın genç olmasından dolayı teknoloji okuryazarlığı konusunda meslektaşlarımdan büyük bir kesiminin önünde olduğumu düşünüyorum. Bir de bu konuda kendime uygun bir hizmet içi kursla da karşılaşmadım. Dijital ortamlarda da öğretim teknolojisi açısından takip ettiğim biri yok. Belki böyle kanallar vardır ama ben rastlamadım. Hakan

Mesleğe başladıktan sonra herhangi bir eğitime katılmadım. Bu eğitimleri bazı kurumlar kendisi planlıyor. Bizde böyle bir şey olmadı. Bir de kendimi yetersiz hissetmedim aslında o yüzden katılma gereği duymadım. ...Sosyal medya da da takip ettiğim öğretim teknolojileriyle iliği bir hesap ya da eğitim teknoloğu yok. Beyza

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hikâyelerinde öğretim teknolojisi becerilerini ortaya çıkaran kritik bir sorgulama da sınıflarında hangi teknolojileri kullandıklarıyla ilgilidir.

Çünkü geçmiş deneyimlerinin uygulama sürecine önemli yansımalar sunacağı düşünülmektedir. Katılımcı hikâyeleri incelendiğinde de imkânlardan çok bireysel özelliklerin ve tercihlerin ders içi uygulamaları şekillendirdiğine ulaşılmıştır.

Özellikle Umut ve İbrahim daha önce ifade ettikleri gibi kendi merakları ve ilgilerinin de etkisiyle çeşitli öğretim teknolojilerini derslerine dâhil etmede isteklidirler. Bu istek doğrultusunda birçok güncel dijital içeriği ve öğretim teknolojisini öğretim süreçlerinde işe koşturmaktadırlar.

Youtube üzerinden videolara ulaşım izliyoruz. Yine yeryüzü şekillerini işlerken Google Earth programından yararlanıyoruz. Mesela krokilerde Google Maps'i kullanıyoruz. Neredeyse her dersimde sadece öğrencilerin bilgi almasını değil eğlenmesini de sağlayan videoları, fotoğrafları ve karikatürleri kullanıyorum. Sanal müze turları ve animasyonlardan da yararlanıyorum. Kültürel mirasımızı sanal turlarla gezip inceleyebiliyoruz. Hatta dersimizde saat farkını anlatırken farklı ülkelerin mobese kameralarına bağlanıyoruz. Okulumuz özel bir okul olduğu için kendi yazılımı var oradan da birçok araçtan faydalanıyorum. ...Kahoot diye bir uygulama var değerlendirmede çok işe yarıyor. Öğrenciler tabletleri getirdiklerinde uyguluyorum. Tatil dönemlerinde gittiğim gezdiğim yerlerin kısa videolarını ve fotoğraflarını çekiyorum ve bunları sınıfa getiriyorum. Eğitimde Bilişim Ağı'ndan çok sık olmasa da yararlanıyorum. Orada çevrimiçi testler var onları çözüyoruz. Sosyal Bilgilerle ilgili bazı siteler var, şimdi ismini vermiyorum. Burada yer alan eğitim içerikli oyunları da sınıfta oynatıyorum. Örneğin İnkılap Tarihi ile ilgili basket oyunu vardı. İbrahim.

Öğrenciye bir şey anlatmak ayrı bir şey ama görsellerle destekliyorum ayrı bir şey oluyor. Akıllı tahtada sunumlar yapıyoruz. Yaşanmış bir olayı video aracılığıyla tekrar ediyoruz. Google Earth kullanıyoruz özellikle coğrafya ile ilgili konuları anlatırken. Bazı kitapların ve testlerin dijital formlarını kullanıyoruz. Dersimizde sanal turlar yapıyoruz. Örneğin sınıfça Topkapı Sarayı'nı gezdik. Eğitimde Bilişim Ağı'nı (EBA) ve Morpa Kampüs sitesini kullanıyorum. Özellikle EBA'da çocukların gelişimini takip edebiliyorum. Güzel animasyonlar var EBA'da, onları da kullanıyorum. Belki ileride sanal gerçeklik yoluyla tarih konularını yaşatarak anlatabiliriz. Çevrimiçi değerlendirme hakkındaki araçları da duydum ama şu ana kadar onlara vakit ayıramadım. Umut

Beyza, Hakan ve Aslıhan ise daha çok sunu gösterme ve video izleme boyutlarıyla öğretim teknolojisine yönelik sınırlı bir kullanım refleksi göstermektedirler. Bu durumun önemli nedenlerinden biri mesleki yaşantıları başladıktan sonra öğretim teknolojisine yönelik eksikliklerini kapatmak için yeterli çabayı göstermemeleri olabilir.

Öğretim teknolojilerini kullanıyoruz. Ben sekizinci sınıflara da giriyorum. Bizim dersimiz tarih içerikli olduğu için çocuklar bazı şeylerin perde arkasını merak ediyorlar. Öğrencilerin merak ettikleri bir şey olduğunda açıp bilgisayarımı kullanarak o resmi onlara gösterebiliyorum. Eğer bilgisayar o an yoksa da telefonumdan açıp gösterebiliyorum. Çocuklara doğru bilgilere ulaşabilmeleri için uygun sitelere yönlendiriyorum. Oradan bilgi edinebiliyorlar. Beyza

Akıllı tahtamız var ondan yararlanıyorum onun dışında kendi bilgisayarımı getirip yine akıllı tahtamıza bağlayıp oradan göstermem gereken bir şeyler olduğunda ondan yararlanıyoruz. İnternet ve video paylaşım sitelerinden yararlanıyorum. Öğrencilere Youtube üzerinden videolar gösteriyorum. Sosyal Bilgiler dersinde yapacağımız şeyler kısıtlı çünkü tarihi bir konu, geçmişe gidemeyeceğimize göre o dönem filmi veya dönem çizgi filmleri, animasyonları öğrencilere ara ara izletiyorum. Hakan

EBA'dan yararlanıyorum. Genellikle oradan soru çözdürüyorum çocuklara. Ben kendim sunum hazırlıyorum, onları getiriyorum derse. Görsellik kazanması açısından konuların. Videolar

hazırlıyorum. Onları kullanıyorum. Onun dışında eğitsel oyunlar kullanıyorum akıllı tahtada.
Aslıhan

Sonuç ve Tartışma

Öğretim teknolojilerinin derslerde işe koşulması 21. yüzyıldaki öğretim süreçlerinin bir gerekliliği olarak göze çarpmaktadır. Öğretim sürecini daha etkili bir hale getirmek için Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin de öğretim teknolojilerini kullanabilme ve bu teknolojileri uygun pedagojik yöntem ve ilgili alan bilgisiyle harmanlayabilme yeterliğine sahip olmaları gerekli görülmektedir. Fakat bu durum her öğretmen için farklı deneyimler ekseninde gerçekleşmektedir. Bu tür deneyimleri ortaya çıkarmak için yorumlayıcı paradigmaya bağlı bir araştırma yöntemi olan anlatı araştırmaları kullanılmaktadır. Bu araştırmada da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerine yönelik deneyimleri incelenerek derslerine yansımaları irdelenmiştir. Araştırma sonucunda dört temel sonuca ulaşılmıştır.

Bunlardan ilki ve en dikkat çeken, katılımcıların geçmiş imkânsızlıklarına rağmen öğretim teknolojisi kullanım becerilerini mesleki yaşantıları başladıktan sonra da bireysel ilgileri doğrultusunda geliştirebilecek olmalarıdır. Bu noktada, bu ilgiyi ortaya çıkaran önemli bir faktörün erken dönem yaşantılarındaki ebeveyn yaklaşımları olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sonucu destekleyen bir araştırma Debele ve Plevyak (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, Sosyal Bilgiler öğretmenlerin mesleki yaşantıları başladıktan sonra da araştırma süreçlerine katılımları ve araştırmacılarla iş birlikleri neticesinde teknoloji entegrasyonu becerilerini geliştirilebilecekleri sonucuna ulaşmışlardır. Hao ve Lee (2015) tarafından yapılan çalışmada da öğretim sürecine teknoloji entegrasyonuna ilgisi yüksek olan öğretmenlerin yeni uygulamalara daha fazla önem verdikleri ve yeni teknolojileri uygulama sürecine dâhil etmede daha etkili oldukları belirtilmiştir. Bu sonucu destekleyen bir başka araştırma Kim, Kim, Lee, Spector ve DeMeester (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, öğretmenlerin teknoloji entegrasyonu becerilerini etkileyen birçok faktörün olmasına rağmen özellikle kişisel inançlarının bu süreçte önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bir sonuca Tondeur, Braak, Ertmer ve Ottenbreit-Leftwich (2016) tarafından da ulaşılmıştır. Vannatta ve Nancy (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da sınıf dışında teknoloji kullanımında kendini geliştiren, teknolojiyi öğrenmek için istek duyan öğretmenlerin sınıfta teknolojiyi kullanma olasılıklarının daha fazla olduğu belirtilmiştir. Ulusal alanyazında, Bal ve Karademir (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, bireysel ilginin önemi bu araştırmayı destekler biçimde ortaya çıkmıştır. Araştırmada, istekleri doğrultusunda bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin almayanlara göre teknolojik donanımlarını daha fazla geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Ersoy ve Bozkurt (2015) da araştırmalarında öğretmenlerin teknolojiye yönelik bireysel ilgisiyle eğitimde teknoloji kullanım becerilerini geliştirebileceğini ve meslektaşlarını da olumlu yönde etkileyebileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenim süreçlerinde sınırlı teknolojik imkânlarla sahip oldukları ve bu kısıtlı imkânların teknoloji kullanım becerilerini geliştirmeye engel olduğu çalışmada ulaşılan başka bir sonuçtur. Bu sonucu doğrular nitelikte bir araştırma Wilson (2003) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada teknolojik donanım eksiklikleri ve internete ulaşım sorunu gibi engellerin Sosyal Bilgiler öğretimine teknoloji entegrasyonunu zorlaştırdığı belirtilmiştir. Öğretim sürecinde teknolojik imkânlarla sahip olmanın önemi Şad ve Nalçacı (2015) tarafından yapılan çalışmada da ortaya çıkmıştır. Bilgisayar sahibi olan öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik yeterliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Saygıner (2016) tarafından yapılan çalışmada da bilgisayar ve internet erişimine sahip olan öğretmen adaylarının teknolojik yeterliklerinin daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Benzer olarak, Pamuk ve Peker (2009) araştırmalarında kendine ait bilgisayarı olan öğretmen adaylarının bilgisayar özyeterliliklerinin ve bilgisayara yönelik tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmamızın aksi yönünde bir sonuca ise Gerçek, Köseoğlu, Yılmaz ve Soran (2006) tarafından ulaşılmıştır. Araştırmacılar söz konusu çalışmalarında öğretmenlerin bilgisayara erişim koşullarının bilgisayar kullanımları üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Lisans öğrenimi, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileriyle ilgili deneyimlerini ve kapasitelerini şekillendirmede bir kırılma noktasıdır. Bu doğrultuda ulaşılan diğer bir sonuç, katılımcıların lisans öğrenimi sürecinde öğretim teknolojisi noktasında her ne kadar bireysel farklılıklar olsa da yeterli bir donanıma erişememiş olmalarıdır. Bu eksikliği ortaya çıkaran önemli bir etken olarak eğitim fakültelerinde görev yapan öğretmen eğitimcilerinin öğretim teknolojisi yeterlikleri olabilir. Wright ve Wilson (2009) da araştırmaları sonucunda, öğretmen eğitimcilerinin lisans sürecinde öğretim teknolojisi ile ilgili iyi uygulamaları öğretmen adaylarına göstermelerinin ve onların yeterliklerini arttırmalarının önemli olduğuna ve teknoloji, içerik ve pedagojinin nasıl bütünleştirilebileceğini öğretmeleri gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde, Wilfong (2006) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmasında katılımcıların teknoloji kaygı düzeylerini, bilgisayar kullanım sıklığı ya da bilgisayar deneyiminin değil bilgisayar özyeterlilik inançlarının etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Anderson ve Maninger (2007) araştırmalarında öğretmen adaylarının eğitim teknolojisi dersi almalarının teknoloji entegrasyonu yetenekleri, özyeterlilikleri ve inançları üzerinde geliştirici bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Diğer bir çalışmada ise, Nelson ve Hawk (2020) lisans öğreniminde teknolojinin öğretim sürecinde faydalı olduğu inancının kazandırılmasının öğretmen adaylarının öğretim teknolojisini sadece PowerPoint sunusu gösterme gibi basitleştirme sürecinden kurtaracağına ve profesyonel gelişimlerine etki edeceği sonucuna ulaşmışlardır. Ulusal alanyazında Kabakçı-Yurdakul (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da öğretmen adaylarının teknoloji entegrasyonuna yönelik inançları ile mesleğe başladıktan sonra derslerinde teknolojiyi kullanmaları arasında bir ilişki olduğu için lisans öğrenimlerinde teknopedagojik alan bilgisi kazanmalarının önemli olduğu belirtmiştir. Pamuk, Ülken ve Dilek (2012) çalışmalarında öğretmen adaylarının etkin teknoloji kullanımına ilişkin yeterli temel bilgiye sahip olmadıkları için kendilerini teknoloji kullanımı konusunda yetersiz gördüklerini ve öğretmen adaylarının bu konudaki eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, Kaya ve Yazıcı

(2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik eğitim alan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknopedagojik eğitim yeterliklerinin almayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak, mesleki deneyim yılı fazla olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerin mesleki deneyimi daha az olan öğretmenlere göre eksikliklerini görmede, bunları gidermek için işbirliği yapmada daha istekli oldukları ve böylece öğretim teknolojilerini daha etkili kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızın sonucuyla tam ters yönde bir sonuca Hu, Clark ve Ma (2003) tarafından gerçekleştirilen araştırmada rastlanmıştır. Araştırmacılar öğretmenlerin mesleki tecrübe yılları arttıkça teknolojiyi kabul düzeylerinin azaldığını belirtmişlerdir. Cheng ve Xie (2018) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin mesleki deneyim yılları ile standart teknoloji bilgileri arasında negatif bir ilişkiye rastlanmıştır. Fakat Vannatta (2006) tarafından yapılan araştırmada ise mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin pedagojik bilgilerinin yetersiz olduğu için teknoloji, pedagoji ve içerik arasında bağlantı kurma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulusal alanyazında araştırmamızın aksi yönünde bir sonuca Özgür (2020) tarafından ulaşılmıştır. Söz konusu araştırmada öğretmenlerin yaşları arttıkça teknostres düzeylerinin de arttığına, deneyimi daha az olan öğretmenlerin teknolojik süreçlerle daha etkili başa çıkabildiğine ulaşılmıştır. Benzer biçimde Aktürk ve Delen (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada mesleki kıdemi daha az olan öğretmenlerin daha fazla olan öğretmenlere göre teknolojiyi kabul etme durumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demirezen ve Keleş'in (2020) araştırmasında ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi ve mesleki kıdemleri arasında herhangi bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Benzer bir şekilde Altun (2013) tarafından yürütülen araştırmada da mesleki deneyim yılının öğretmenlerin teknopedagojik alan bilgisi üzerinde bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, mesleki kıdem faktörü etkisinin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bireysel özellikleri doğrultusunda farklı etkiler yaratabileceği şeklinde değerlendirilebilir.

Bu araştırma, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojiye dair deneyimlerinin öğretim teknolojileri kullanımlarına yansımalarını incelemesine rağmen bazı sınırlılıklara sahiptir. En temel sınırlılıklar, 5 katılımcıdan oluşan bir çalışma grubunu içermesi ve veri toplama aracı olarak yalnızca görüşme yönteminin kullanılmasıdır. Bu sınırlılıkları ortadan kaldırmak için geniş katılımcı gruplarıyla çalışılmasına olanak tanıyan tarama araştırmaları tasarlanabilir. Ayrıca veri toplama araçları veri çeşitlenmesi yöntemiyle zenginleştirilerek nitel yaklaşım kapsamında daha detaylı veriler elde edilebilir. Durum çalışmaları tasarlanarak katılımcıların sınıflarındaki öğretim teknolojisi uygulamalarına yönelik deneyimleri ortaya çıkarılabilir. Nicel araştırma yaklaşımı kapsamında modelleme çalışmalarıyla Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojisi yeterliklerini etkileyen unsurlar araştırılabilir. Bu araştırmanın verileri, üç oturum süren bir görüşme sürecini kapsamaktadır. Bu süreç daha da uzatılarak ya da görüşmeler sonraki yıllarda tekrarlanarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojisini kullanma becerilerinin gelişimi daha detaylı olarak incelenebilir. Son olarak, araştırmamızdaki problemler farklı veri toplama araçlarıyla test edilebilir.

Kaynaklar

- Aktürk, A. O., & Delen, A. (2020). Öğretmenlerin teknoloji kabul düzeyleri ile öz-yeterlik inançları arasındaki ilişki. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 4(2), 67-80.
- Altun, T. (2013). Examination of classroom teachers' technological, pedagogical and content knowledge on the basis of different variables. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15(2), 365-397.
- Anderson, S. E., & Maninger, R. M. (2007). Preservice teachers' abilities, beliefs, and intentions regarding technology integration. *Journal of Educational Computing Research*, 37(2), 151-172.
- Bal, M.S., & Karademir, N. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) konusunda öz-değerlendirme seviyelerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 15-32.
- Bolick, C. M. (2017). The Diffusion of Technology into the Social Studies. M. Manfra & C. M. Bolick (Ed.), *The wiley handbook of social studies research* (pp. 499-517). Wiley-Blackwell.
- Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Harvard University Press.
- Cheng, S. L., Lu, L., Xie, K., & Vongkulluksn, V. W. (2020). Understanding teacher technology integration from expectancy-value perspectives. *Teaching and Teacher Education*, 91, 1-14.
- Cheng, S. L., & Xie, K. (2018). The relations among teacher value beliefs, personal characteristics, and TPACK in intervention and non-intervention settings. *Teaching and Teacher Education*, 74, 98-113.
- Clandinin, D., & Connelly, F. M. (2000). *Narrative inquiry: Experience and story in qualitative research*. Jossey-Bass.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (4th edition). Sage.
- Curry, K., & Cherner, T. (2016) Social Studies in the Modern Era: A Case Study of Effective Teachers' Use of Literacy and Technology. *The Social Studies*, 107(4), 123-136.
- Debele, M., & Plevyak, L. (2012). Conditions for successful use of technology in social studies classrooms. *Computers in the Schools*, 29(3), 285-299.
- Demirezen, S., & Keleş, H. (2020). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknopedagojik alan bilgisi yeterliliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 131-150.
- Dere, İ., & Ateş, Y. (2020). Sosyal Bilgiler derslerinde teknolojik araç ve materyal kullanımı: Bir durum çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 496-514.
- Ersoy, A., & Bozkurt, M. (2015). Understanding an Elementary School Teachers' Journey of Using Technology in the Classroom from Sand Table to Interactive Whiteboard. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 8(1), 1-20.
- Ersoy, A., & Bozkurt, M. (2016). Anlatı araştırması. A. Saban & A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (s. 209-250). Anı Yayıncılık.
- Ertmer, P. A. (1999). Addressing first- and second-order barriers to change: Strategies for technology integration. *Educational Technology Research and Development*, 47(4), 47-61.
- Farjon, D., Smits, A., & Voogt, J. (2019). Technology integration of pre-service teachers explained by attitudes and beliefs, competency, access, and experience. *Computers & Education*, 130, 81-93.
- Francom, G. M. (2020). Barriers to technology integration: A time-series survey study. *Journal of Research on Technology in Education*, 52(1), 1-16.
- Gerçek, C., Köseoğlu, P., Yılmaz, M., & Soran, H. (2006). Öğretmen adaylarının bilgisayar kullanımına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 130-139.
- Hao, Y., & Lee, K. S. (2015). Teachers' concern about integrating Web 2.0 technologies and its relationship with teacher characteristics. *Computers in Human Behavior*, 48, 1-8.
- Hew, K. F., & Brush, T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: Current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational technology research and development*, 55(3), 223-252.
- Hu, P. J. H., Clark, T. H. K., & Ma, W. (2003). Examining technology acceptance by school teachers: A longitudinal study. *Information & Management*, 41(2), 227-241.

- Instefjord, E. J., & Munthe, E. (2017). Educating digitally competent teachers: A study of integration of professional digital competence in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 67, 37-45.
- International Society for Technology in Education [ISTE]. (2017). *ISTE standards for educators*. <https://www.iste.org/standards>.
- Johnson, K. E., & Golombek, P. (2002). *Teachers' narrative inquiry as Professional development*. Cambridge University Press.
- Kabakçı-Yurdakul, İ. (2011). Öğretmen adaylarının teknopedagojik eğitim yeterliklerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımları açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 397-408.
- Kaya, M. T., & Yazıcı, H. (2019). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin teknopedagojik eğitim yeterliklerine ilişkin görüşleri. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 105-136.
- Kim, C., Kim, M. K., Lee, C., Spector, J. M., & DeMeester, K. (2013). Teacher beliefs and technology integration. *Teaching and Teacher Education*, 29, 76-85.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108, 1017-1054.
- National Council for the Social Studies [NCSS]. (2013). *Technology position statement and guidelines*. <http://www.socialstudies.org/positions/technology>
- Nelson, M. J., & Hawk, N. A. (2020). The impact of field experiences on prospective preservice teachers' technology integration beliefs and intentions. *Teaching and Teacher Education*, 89, 1-12.
- Niess, M. L., Suhawoto, G., Lee, K., & Sadri, P. (2006, April). Guiding inservice mathematics teachers in developing TPACK. Paper presented at the American Education Research Association Annual Conference, San Francisco, CA.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2009). *Creating Effective Teaching and Learning Environments*. First Results from TALIS. Paris: OECD Publications <http://www.oecd.org/dataoecd/17/51/43023606.pdf>
- Özgür, H. (2020). Relationships between teachers' technostress, technological pedagogical content knowledge (TPACK), school support and demographic variables: A structural equation modeling. *Computers in Human Behavior*, 112, 1-9.
- Pamuk, S., & Peker, D. (2009). Turkish pre-service science and mathematics teachers' computer related self-efficacies, attitudes, and the relationship between these variables. *Computers & Education*, 53(2), 454-461.
- Pamuk, S., Ülken, A., & Dilek, N. (2012). Öğretmen Adaylarının Öğretimde Teknoloji Kullanım Yeterliliklerinin Teknolojik Pedagojik İçerik Bilgisi Kuramsal Perspektifinden İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 415-438.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). Sage Publications, Inc.
- Pinnegar, S., & Daynes J. G. (2006). Locating narrative inquiry historically: Thematics in the turn to narrative. In D. J. Clandinin (Ed.), *Handbook of narrative inquiry* (pp. 3-34). Sage.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Gerçek dünya araştırması* (Ş. Çınkır, & N. Demirkasımoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık. (Original work published 1993).
- Saygıner, Ş. (2016). Öğretmen adaylarının bilgisayar yeterlilik düzeyleri ile teknolojiye yönelik algıları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 298-312.
- Shin, S., Brush, T. A., & Saye, J. W. (2019). Using technology-enhanced cases in teacher education: An exploratory study in a social studies methods course. *Teaching and Teacher Education*, 78, 151-164.
- Shriner, M., Clark, D. A., Nail, M., Schlee, B. M., & Libler, R. (2010). Social studies instruction: Changing teacher confidence in classrooms enhanced by technology. *The Social Studies*, 101(2), 37-45.
- Stephens, C., & Breheny, M. (2013). Narrative analysis in psychological research: An integrated approach to interpreting stories. *Qualitative Research in Psychology*, 10(1), 14-27.
- Şad, S. N., & Nalçacı, Ö. İ. (2015). Öğretmen Adaylarının Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanmaya İlişkin Yeterlilik Algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 177-197.
- Tondeur, J., Braak, J. v., Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. (2016). Understanding the relationship between teachers' pedagogical beliefs and technology use in education: a systematic review of qualitative evidence. *Educational Technology Research and Development*, 65(3), 555-575.

- Tosuntaş, Ş. B., Çubukçu, Z., & İnci, T. (2019). A holistic view to barriers to technology integration in education. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 10(4), 439-461.
- Tsai, C. C., & Chai, C. S. (2012). The "third"-order barrier for technology-integration instruction: Implications for teacher education. *Australasian Journal of Educational Technology*, 28(6), 1057-1060.
- Vannatta, R. A., & Nancy, F. (2004). Teacher dispositions as predictors of classroom technology use. *Journal of Research on Technology in Education*, 36(3), 253-271.
- Yılmaz, K., & Ayaydın, Y. (2015). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojileri kullanımına ilişkin alt yapılarının ve yeterlilik algılarının incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 87-107.
- Wilfong, J. D. (2006). Computer anxiety and anger: The impact of computer use, computer experience, and self-efficacy beliefs. *Computers in Human Behavior*, 22(6), 1001-1011.
- Wilson, E. K. (2003). Preservice secondary social studies teachers and technology integration. *Journal of Computing in Teacher Education*, 20(1), 29-39.
- Wright, V. H., & Wilson, E. K. (2009). Using Technology in the Social Studies Classroom: The Journey of Two Teachers. *The Journal of Social Studies Research*, 33(2), 133-154.

Yazarlar

İletişim

Erdi ERDOĞAN
Sosyal Bilgiler Eğitimi, Öğretim Teknolojisi.

Dr. Öğretim Üyesi Erdi ERDOĞAN,
Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü 71450
Yahşihan / KIRIKKALE

E-mail: erdierdogan90@hotmail.com

Büket ŞEREFLİ
Sosyal Bilgiler Eğitimi.

Arş. Gör. Büket ŞEREFLİ,
Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü 71450
Yahşihan / KIRIKKALE

E-mail: buketserefli95@gmail.com